דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי

המקלט אשר דברתי אליכם וגו' מפני שהן

של תורה למימרא דכל דיבור לשון קשה

אין כדכתיב 2דבר האיש אדוני הארץ אתנו

קשות והתניא 🌣 נדברו אין נדברו אלא לשון

נחת וכן הוא אומר ⁴ידבר עמים תחתינו דבר

לחוד ידבר לחוד: (סימנ"י רבנ"ן מהמנ"י

וספר"י) פליגי בה רבי יהודה ורבנן חד אומר

מפני ששיהם וחד אומר מפני שהן של תורה

זויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר

תורת אלהים פֿליגי בה °ר' יהודה ור' נחמיה

חד אומר שמנה פסוקים וחד אומר ערי מקלט

בשלמא למ"ד ח' פסוקים היינו דכתיב בספר

תורת אלהים אלא למ"ד ערי מקלט מאי

בספר תורת אלהים ה"ק ויכתוב יהושע בספרו

את הדברים האלה הכתובים בספר תורת

אלהים ∘ספר שתפרו בפשתן פליגי בה ר'

יהודה ור"מ חד אומר כשר וחד אומר יפסול

. למ"ד פסול דכתיִב •למען תְהִיהְ תורָת ה'

בפיך יואיתקש כל התורה כולה לתפילין מה

תפילין יהלכה למשה מסיני לתופרן בגידין

אף כל לתופרן בגידין ואידך כי איתקש מל כל לתופרן בהלכותיו לא איתקש אמר רב

חזינן להו לתפילין דבי חביבי דתפירי

בכיתנא ולית הלכתא כוותיה: מתני' יאחד

משוח בשמן המשחה ואחר המרובה בבגדים

ואחד שעבר ממשיחותו יימחזירין את הרוצח

ירבי יהודה אומר אף משוח מלחמה מחזיר

את הרוצח לפיכך אימותיהן של כהנים

מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו

על בניהם שימותו: גמ' מנא הני מילי אמר

רב כהנא דאמר קרא יוישב בה עד מות

הכהן הגדול וכתיב יכי בעיר מקלמו ישב עד

רעח סעיף א:

עשין כב טוש"ע א"ח סי

לב סעיף מט: ג [מיי' פ"א מהל' תפילין

הל"י טוש"ע שם סעיף יב טוש"ע י"ד סי" רע"א

:[מעיף א]

בה ד מיי׳ פ״ז מהל׳ כולח

הלכה ט סמג עשין עו:

ב מיי' פ"ג מהלי תפילין הלכה ט סמג

עשין כה טוש"ע

יהושע ודיבור לשון עז הוא: מפני שהן של חורה. אבל שאר אמירות שאמר לא אמר דבר לקיים מלוה הכתובה בתורה חוץ מזו: ידבר עמים. ינהל עמים תחתינו: מפני ששיהם. שלא הפרישם לאחר שחלקו מיד עד שנאמר לו מפי ההב"ה:

פליגי בה. בפירושה דהחי קרה מה כתב יהושע בס"ת: חד אמר שמנה פסוקים. מוימת שם משהעי עד סיפא וחד אמר בפרשת ערי מהלט הוא אומר שכתובה בספר יהושע: למען תהיה סורת וגו'. ורישיה דקרא משתעי בתפילין ואיתקש הכא תורה לתפילין: כי איחקש למוחר בפיך. דכתיב בהאי קרא בפיך מן המותר בפיך שאין נכתבין על עור בהמה טמחה: להלכותיהן. לדבר שחינו כתוב בתורה ובתפילין גופייהו לא גמרינן ליה אלא מהלכה למשה מסיני לא ילפי׳ בהיקשא: דבי חביבי. דודי אחי אבא והוא רבי חייא: מתנר׳ אחד כהן משוח בשמן המשחה. הם כהנים גדולים שהיו עד יאשיהו: ואחד המרובה בבגדים. הם ששימשו מיאשיהו ואילך שנגנז שמן המשחה כדאמרינן בהוריות (דף יב.) ושוב לא נמשחו כהנים ולא היתה ניכרת כהונה גדולה בהם אלא בריבוי בגדים שמשמש בח' בגדים: ואחד שעבר ממשיחותו. שאירע פסול בכ"ג ושימש אחר תחתיו וכשנתרפא כהן חזר לעבודתו ועבר זה ממשיחותו: מחזירין אם הרולח. במיתתן כמו שנאמר פיואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרולח: משוח מלחמה. כהן המשוח לומר במלחמה לרכי ודברים כ): בבל' וישב בה עד מות הכהן שהיה להן לבקש רחמים על דורן.

 ל) שבת סג., כ) [קדושין לה.], ג) [שבת כת: קת.],
ד) ס"א לספרי, ה) [ירושלי ל"גו. ו) והוריות יב:ו. דאמרי, ט) פסחים קיג:, י) ומלשון בגא כלומר עובדי) [מנפון פגמ פומנ פוכי אדמה. ערוך], ל) [גיר׳ הערוך קטע], () [סנהדרין ל:] ברכות נו., מ) סוכה נג., () נ"ל מי איכא דידע אי שרי כו׳, ס) ושנת קטו. סוכה נג: נדרים סו: חולין קמא.], ע) [דברים לד], פ) [במדבר לה],

גליון הש"ם

גם' ר"י ור' נחמיה חד אמר. עי' נ"ב טו ע"ח: שם מפר שתפרו בפשתו. שיין מגילה דף ח ע"ב ודף יט ע"א:

מוסף רש"י

ידבר עמים. ישפיל, וכל שפלות ננחת (שבת סג.). שבשעה שכרה דוד שיתין. ולא סבירא ליה שמששת ימי בראשית נבראו (עי' סוכה מט.) ואי סבירא ליה שמא נחמלאו עפר או לרורות ולריך לכרותן סוכה נג.)**. קפא תהומא**. למעלה ויצא, הברזל (מ"ב כו׳. דוד לא היה מורה הלכה בפני רבו אחימופל והוא היה שם (שם). אחספא. מפני שהחרק לולל ויורד ואינו לף כדי טוכני היותד יותהם קף כדי שירד וינוח על הנקב, ובאגדת דספר שמואל מפורש שמנאו דוד על פני התהום וכתוב בו שם מששת ימי בכחשים וווח וני) לעשרת מלום בין איש לאשתו. לנדוק את הסוטה ואס טהורה היא יהא שלום שנכתב בקדושה. שכתנ במגילה יתן ה' אותך וגו' כדכתיב (במדבר ה) וכתב את האלות האלה וגו'

.(DO)

רבינו חננאל

בלשון עז שנאמר וידבר ה׳ אל יהושע לאמר דבר לכם את ערי המקלט וכו׳. ומנא לן דכל דבור לשון האיש אדוני הארץ אתנו משוח וגוי. איני והחויא לשון נחת שנאמר ידבר עמים החחיוו. ושויוז דרר :דבר קשה ידבר ניחותא מאי רספר חורה אלהיה. את הדברים האלה בספרו הכתובין בספר תורת אלהים: ספר שתפרו בפשתן רבי יהודה ור׳

המלחמה אל ירך לבבכם וכל הענין הגדול. הא חד כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול הא תרי ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרולח הא תלתא: הלכך לאו קללת חנם היא: הכא אמרי. בבבל אומרין

בלשון עוה. בכל יהושע כתיב ויאמר ה' וכאן נאמר וידבר ה' אל משל זה על אדם שלוקה בשביל סרחון של אחרים: עוביה חשא גג א מיי פ"ע מהלי מהים הבישו וידבר לשנו נו הוא: מפני של שורה אדל שאר אחירות וויעוד מנגיד. משום ההיא דאמרי בערבי פסחים [היג.] עוביה סטא ב"ל שאר אחירות וויעוד מנגיד. משום ההיא דאמרי בערבי פסחים [היג.] עוביה סטא וויגוד מנגיד. משום ההיא דאמרי׳ בערבי פסחים [קיג:] טוביה חטא וויגוד אסהיד ביה ביחידי שלא היה עד שני בדבר ונגדי' רב פפא לזיגוד א"ל טוביה חטא וזיגוד מנגיד ומאז היתה למשל: התם אמרי. בא"י אומרין משל זה: שלם נסיב מבגחי גור. שכם בלשון עזה דכתיב יוידבר ה' אל יהושע לאמר

בן חמור לקח את דינה בת יעקב וההנאה שלו ושאר בני העיר שלא נהנו מלו עלמן ונלטערו. מבגאי שם איש מבני העיר: שכרה דוד שיתין. יסודות של בית המקדש. ובגמרת ירושלמי (סנהדרין פ״י ה״ב) מלינו תימוליום של בית המקדש והוא יסוד בלשון יוני: קפח מהומח. לף התהום. בגמרת ירושלמי (שם) שמלא שם חרם שהגביה קולו ואמר לו אל תטלני מכאן שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ ולא שמע דוד לדבריו ונטלו: מי שרי למכתב שם. פן ימחקוהו המים ועובר משום ואבדתם את שמם (דברים יב) ולא תעשון כן וגו' (שם): נשח חחיתופל כו'. יש תימה בדבר שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היבוסי עד מעשה דהסתה שהיתה לאחר מיתת אחיתופל ג' שנים ולפי דברים הללו לריכין אנו לומר שאע"פ שלא קנה הגורן יודע היה מנעוריו מיום [שנמשח] וישבו הוא ושמואל בנוית הרמה ובדקו בספר יהושע ומלאו מקום לבית המקדש כדכתיב ותהלים קלבן עד אמלא מקום וגו׳ וכדדרשינן ליה בזבחים באיזהו מקומן (דף נד:) וחפר היסודות ברשותו: ימחה על המים. דכתיב בסוטה (במדבר ה) ומחה אל מי המרים והרבה הזכרות בפרשה ואפ״ה כתיב ומחה כו׳. וקללה זו בחנם היתה שלא היה מהללו אלא אם אינו אומר: אפי׳ על סנאי. ולא נתקיים התנאי אעפ"כ היא באה דהא קללה על תנאי היתה אם תכחד ממני ולא נתקיים שלא כיחד ואעפ״כ נתקיימה הקללה דכתיב ולא הלכו בניו בדרכיו

וגו׳ חו קללה קללו עלי כה יעשה לך

כמו שנעשה לי שחין בני מהוגנין:

וחנוחחי

תורה אור השלם וְיַדַבֵּר יְיָ אֶל יְהוֹשְׁעַ לַאמֹר: דַּבַּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַאמֹר הְּנוּ לְכָם אָת עָרֵי הַמִּקְלְט אֲשֶׁר דְבַּרְתִּי אֲלֵיכָם בְּיֵד יהושע כ ב משה: 2. דבר האיש אדני 2. וְבֶּוּ וְיְאִישׁ אֲוֹנֵי הָאָרֶץ אִתְּנוּ קְשׁוֹת וַיִּתֵּן אֹתָנוּ בִּמְרַגְּלִים אֶת הָאָרֶץ: בראשית מב ל 3. אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶת רֵעָהוּ וַיִּלְשֵׁב יְיָ יישמע ויכתב ספר זכרון יישמע ויכתב וְיִּשְׁמֶע וַיְּבְוּנִי בְּיֶּי וּלְּחִשְׁבֵי לְפָנֶיוֹ לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שׁמוֹ: מלאכי ג טז 4. ידבר עמים תחתינו

5. ויכתב יהושע את תורת אלהים ויקח אבן גְּדוֹלְה וַיְקִימֶה שָׁם תַּחַת הָאַלָּה אֲשֶׁר בְּמִקְדַשׁ יִיָּ: יהושע כד כו

6. והיה לר לאות על יְרְךְ וּלְזִכְּרוֹן בֵּין עֵינֶיךְ לְמַעֵן הִּהְיָה תּוֹרַת יִיְ בְּפִיךְ כִּי בְּיָר חֲזָקָה הוֹצָאֶךְ יִיְ מִפִּנִצְרָים: וֹלְזִכְּרוֹן בֵּין עֵינֶיוּך

שמות יג ט י. וְהִיּגְּילוּ הָעֵּנְהּ אֶוֹנ הָרצֵחַ מִיַּד גֹאֵל הַדְּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר נָס שָׁמָה וְיָשַׁב בָּה עִד מוֹת הַכֹּהֵן הַנְּדֹל אֲשֶׁר מְשַׁח

יַרְבְּיֵן נִיּגֶּי ל יְבֶּשׁׁ אֹתוֹ בְּשָׁמֶן הַּלְּדֶשׁ: במדבר לה כה 2. כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יַשַׁבַ ער מות הַכּהֵן הַגְּדל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכּהֵן הַגְּדל יָשוֹב הָרצַח אֶל אֶרֶץ יִשוֹב הָרצַח אֶל . אַחזַתוּ: במדבר לה כח אָרְיְּהָיּה: במובו לוו כוו 9. וְלֹא תִקְחוּ בֹפֶּר לְנוּס אֶל עִיר מִקְלְטוֹ לְשׁוּב לֶשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עֵד מוֹת הַכּהַן: במדבר לה לב הַכּבְּרוֹר לָנוּד בַּדְּרוֹר לְעוּף כַּן קּלְלַת חָנֶּם לוֹ תָבֹא: משלי כו ב 11. וַאֲחִיתֹפֶּל רָאָה כִּי לא נעשתה עצתו ויחבש אָל בֵּיתוֹ אֶל עִירוֹ וַיְּצְּׁם אָל בֵּיתוֹ אֶל עִירוֹ וַיְצֵוֹ אֶל בֵּיתוֹ וַיַּחָנַק וַיְּמְת וַיִּקְבֵר בְּקָבֶר אָבִיו: שמואל ב יז כג

שמואל ביזיכג 12. וַיֹּאמֶר מְה הַדְּבְּר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶין אֵל נָא תְכַחַד מִמֶּנִי כֹּה יַעֲשֶׂה ְּבְבֵּחֵוּ בִּעֶּיָנְ בוּתְיַבְּשֶּׁתְּ לְךְ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם יְנַבַחֵד מִמֶּנִּי דְּבָר מְכָּל :הַדְּבֶר אֲשֶׁר דְּבֶּר אֵלֶיף שמואל א ג יז

13. וַיַּגֶּד לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת בַּל הַדְּבָרִים וְלֹא כִחַד מִמֶּנֵּוּ וַיֹאמֵר יִיְ הוּא הַטוֹב בְעִינָו יַעֲשֶׂה:

שמואל א ג יח ייטוּ אַחֲרֵי הַבְּצֵע בְּדְרָכִיו וַיִּטוּ אַחֲרֵי הַבְּצֵע ייקחו שחד ויטו משפט: שמואל א חג

מות הכהן הגדול וכתיב יואחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא אחרינא "לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן (וגו') ואידך מדלא כתיב הגדול חד מהגך הוא: לפיכך אימותיהן של כהנים וכו': מעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתיב ייכצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חגם לא תבא י(א"ל) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו ואיכא ∞דמתני כדי (א"ל) ההוא שיתפללו על בניהם שלא ימותו מעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי הוה ליה למעבד הכא "אמרינן מוביה חמא וזיגוד מנגיד התם אמרי שכם נסיב יומבגאי יגזיר אמר (ליה) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוו ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי יאמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' בחגם היא באה מגלן מאחיתופל ®שבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישמפא לעלמא אמר מהו לכתוב שם אחספא ומישדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליבא דאמר, ליה מידי אמר כל היודע דבר זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו אמר ©ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי את החמור ויקם אדוכתיה ואפ"ה כתיב ייואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מגלן מעלי דקאמר ליה [עלי] לשמואל ¹²כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר ואף על גב דכתיב ¹³ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב 11לא הלכו בניו בדרכיו וגו'

שת אחר למען תהיה חרת ה' בפיך ואיתקש כל התורה לתפילין מה תפילין הלכה למשה מסיני לתפרן בגידין אף כל התורה כולה בגידין. וחד אמר כשר כי איתקשא תורה לתפילין להיכתב במותר בפיך להלכותיו לא שעאמר למען תהיה הורת ה' בפיך ואיתקש כל התורה לתפילין בי חביבי דתפירי בכיתנא ולית הלכתא כוותיה: אחד משוח (מלחמה) בשמן המשחה ואחד מרובה בגדים כו' וישב בה עד מות הכהן הגדול לפיכך אימותיהן של כהנים גדולים היו ים, אין מספקים לו בגדים לרצחנים כו׳ ואקשינן למימרא דאי מצלו צלותיה מתקבלא והכתיב כן קללת חנם לא תבא. ופרקינן היה להם לבקש רחמים על דורם שלא יארע כזה בימיהם. כההוא דאכליה אריה ברחוק ג' פרסי מאתריה מספקים לו בגדים לרצחנים כו׳ ואקשינן למימרא דא מצלו צלותיה מתקבלא והכתיב כן קללת חנם לא חבא. ופרקינן היה להם לבקש החמים על דורו ונעשה כמו משל בפי הכל אחד חטא וויגוד מינגיד. העיד ויגוד על טוביה שחטא ומפני שהיה עד אחד נתחייב מלקות ונעשה כמו משל בפי הכל אחד חטא ווה לוקה. והוא כמו שכם שביקש לישא דינה והעיר כולה נימולים. פי׳ מבגאי לשון באגי. כן זה הדבר. כלומר זה הרג וכהן הגדול מתחייב. ופריק שהיה לו לבקש רחמים על דורו ולא ביקש: ירושלמי רבי יוסי בן חלפתא אומר עהים עתים הם